

Onderzoeksplan

Tussenevaluatie programma Versterken Sociale Veerkracht

Opdrachtgever: de heer A. Derks

Opdrachtnemer: de heer R. Dumont

Portefeuillehouder: de heer H. Swinkels

Doorlooptijd: juni - december 2018

Versie: 15 juni 2018

Datum

15 juni 2018

Documentnummer

4356035

Aan

Provinciale Staten
Gedeputeerde Staten
Zuidelijke Rekenkamer

Kopie aan

-

van

R.E.H.M. (Richard) Dumont

Telefoon

(073) 681 26 12

Email

rdumont@brabant.nl

Aanleiding

Op 18 november 2016 hebben Provinciale Staten het Statenvoorstel Versterken Sociale Veerkracht 69/16 vastgesteld. Het huidige programma Versterken Sociale Veerkracht heeft een looptijd tot en met 2019. Met een evaluatie kunnen tussentijdse leer- en aandachtspunten worden geformuleerd. Hoe ver is het programma gevorderd richting doelen en resultaten?

GS hebben in het Statenvoorstel toegezegd om via impact monitoring tussenresultaten te laten zien en in het najaar van 2018 een evaluatie ex art. 217a Provinciewet te laten uitvoeren door een extern onderzoeksbureau. De informatie uit de impact monitoring en de evaluatie leveren gezamenlijk bruikbare informatie op voor de verdere uitvoering van het programma en de komende bestuursperiode die in 2019 start.

Achtergrond

De samenleving wordt steeds complexer en een deel van de inwoners kan niet meekomen. Dat leidt tot zorgen over een groeiende tweedeling. Daarom wordt gewerkt aan de versterking van sociale veerkracht in Brabant. Sociale veerkracht is het vermogen van mensen om te reageren op veranderingen.

Het versterken van sociale veerkracht is niet zo eenvoudig. De kennis daarover en effectieve manieren om die veerkracht te versterken, is nog beperkt. In het programma Versterken Sociale Veerkracht wordt daarom ingezet op samen doen, impact meten en leren. Dat wordt ook wel responsief werken genoemd. Het programma stimuleert maatschappelijke initiatieven die sociale ongelijkheid aanpakken door bestaande hokjes te doorbreken.

Op grond van het Statenvoorstel Versterken Sociale Veerkracht 2017-2020 hebben PS ingestemd met een ontwerpende en lerende aanpak via twee uitvoeringslijnen, namelijk:

1. Het gebiedsgericht versterken van de sociale veerkracht aan de hand van de analyse uit de Monitor Sociale Veerkracht;
2. Het in cross-overs met verschillende provinciale maatschappelijke opgaven benutten en laten groeien van sociale veerkracht.

Al doende leren en ontwerpen we de aanpak voor 2018 en 2019. Dit resulteerde voor het uitvoeringsprogramma 2018 in de volgende drie onderdelen:

- a. Leren in en versterken van concrete initiatieven

De provincie ondersteunt initiatieven met verschillende activiteiten. Dit wordt sinds kort gecoördineerd vanuit het platform *Sterk Brabant*. Inmiddels wordt samengewerkt met tientallen initiatieven.

b. Brabant breed lerend kennisnetwerk

De provincie ontwikkelt een actief netwerk en zet dat breed lerend in. Er worden verbindingen tussen organisaties tot stand gebracht en kennis en ervaring over sociale veerkracht met elkaar gedeeld.

c. Impactmonitoring en kennisontwikkeling

De provincie onderzoekt het versterken en benutten van sociale veerkracht. Wat werkt wel en wat werkt niet? Hiermee wordt overdraagbare kennis ontwikkeld. De effectiviteit van interventies staat daarin centraal.

Leren en ontwerpen staan dus centraal in de aanpak. Welke interventies zijn succesvol? Hoe en onder welke voorwaarden kunnen die worden verbeterd en welke bijdrage levert ze aan het versterken van sociale veerkracht?

Probleemstelling

Het programma helpt om de sociale veerkracht te versterken. Het moet ervoor zorgen dat meer mensen kunnen delen in en bijdragen aan een goede kwaliteit van leven in Brabant.

De kennis over sociale veerkracht is in ontwikkeling. Tijdens het programma wordt werkenderwijs ontdekt wat wel of niet werkt en hoe het versterken van sociale veerkracht kan worden aangejaagd. Daarvoor worden bestaande initiatieven ondersteund om zich verder te ontwikkelen en de opgedane kennis en ervaring te delen met andere initiatieven.

Het programma richt zich primair op die plekken waar dat het hardste nodig is: in West-Brabant en in de middelgrote steden. Daarnaast wordt samengewerkt met provinciale opgaven, zoals energie, leegstand, veerkrachtig bestuur, arbeidsmarktbeleid en Omgevingsvisie om allerlei maatschappelijke opgaven te versnellen en te verduurzamen vanuit het menselijke perspectief.

De provincie draagt bij vanuit een passende rol. Het programma richt zich op samenwerking met allerlei organisaties: delen van kennis en ervaring, verkennen, ontdekken en ontwikkelen. Er is expliciet gekozen voor een lerende en ontwerpde aanpak. Dat betekent dat bij het begin niet alle gewenste resultaten en opbrengsten exact kunnen worden benoemd. Uiteraard wordt wel resultaatgericht gewerkt.

Onderzoeks- en kennisvragen

De essentie van deze evaluatie (ex art. 217a Pw) is tussentijds terugkijken en van die ervaring leren. Met de uitkomsten kan de uitvoering van het programma in 2019 verder worden verbeterd en richting worden gegeven aan beleidskeuzes voor de volgende bestuursperiode.

Terugkijken

De evaluatie van het programma Versterken Sociale Veerkracht concentreert zich in eerste instantie op de vraag: Is het beleid, tot nu toe, effectief en efficiënt uitgevoerd? De evaluatie laat zien wat de interventies in de periode 2016 tot en met 2018 hebben opgeleverd en of de bijbehorende inzet doelmatig is geweest. Het zwaartepunt van de evaluatie ligt, mede vanwege het tussentijdse karakter, op de responsieve, lerende aanpak. Daarvoor worden de volgende vijf onderzoeksvragen beantwoord:

1. Wat zijn de tussentijdse uitkomsten en resultaten van het programma Versterken Sociale Veerkracht; in welke mate zijn de doelen behaald?
2. Welke instrumenten hebben daaraan het meeste bijgedragen?
 - a. Wat is de inzet en bijdrage geweest van uitvoeringsorganisaties?
 - b. Hoe is de uitvoering verlopen?
3. Hoe is uitvoering gegeven aan de responsieve aanpak?
4. Welk resultaat heeft de responsieve aanpak opgeleverd, wat is de bijdrage aan de doelen en aan de maatschappelijke opgaven?
5. Staan de ingezette mensen en middelen in verhouding tot de beoogde doelstellingen en behaalde resultaten?

Vooruitkijken

In tweede instantie werpt de evaluatie licht op de vraag: Wat leren we van de ervaringen tot nu toe voor de verdere uitvoering van het programma en de toekomstige aanpak in de volgende bestuursperiode? Daarvoor worden de volgende twee onderzoeksvragen beantwoord:

6. Welke lessen zijn geleerd voor de verdere uitvoering van het programma en het toekomstige provinciale beleid?
7. Is de responsieve aanpak ook toepasbaar op andere beleidsterreinen?
 - a. Hoe kan de provinciale inzet bevorderen dat er optimaal wordt aangesloten bij maatschappelijke opgaven?
 - b. Hoe kan de provincie inspireren en stimuleren om aan te sluiten bij initiatieven in de samenleving?

Reeds beschikbaar onderzoek en literatuur

Tijdens de uitvoering van het programma zijn via impact monitoring tussenresultaten in kaart gebracht. Deze kunnen worden gezien als leerevaluaties. Een lerende aanpak vraagt immers om het regelmatig volgen van de voortgang en tussenresultaten zichtbaar maken. De tussenrapportage en eindrapportage Impact pilot programma leveren belangrijke bouwstenen voor deze evaluatie. In de uitvoeringsagenda 2018 is de voortgang van het programma beschreven. Op grond daarvan zijn de activiteiten voor 2018 vastgesteld. Door de tijd heen 'groeit' het programma Versterken Sociale Veerkracht dus aan de hand van wat we leren in de uitvoering en nieuwe ontwikkelingen. Zowel doelstellingen als acties worden steeds concreter.

Diverse programmaresultaten zijn vastgelegd in de volgende documenten:

- PON (2016) *Monitor sociale veerkracht in Brabant 2016*;
- Provincie Noord-Brabant (2016) *Statenvoorstel Versterken Sociale Veerkracht 69/16*;
- Provincie Noord-Brabant (2016) *Veerkrachtige mensen, veerkrachtig Brabant: uitvoeringsagenda 2017-2020*;
- Tilburg University, Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Brabant, Telos & PON (2017) *Kwetsbaar Brabant: een verdieping op de monitor Sociale Veerkracht*;
- Provincie Noord-Brabant (2017) *Veerkrachtige mensen, veerkrachtig Brabant: uitvoeringsagenda 2018*;
- Avance & Impact Centre Erasmus (2017) *Tussenrapport: impact pilot programma Versterken Sociale Veerkracht Noord-Brabant 2017-2018*;
- PON (2018) *Monitor sociale veerkracht in Brabant 2018*;
- Avance & Impact Centre Erasmus (te verschijnen) *Rapport: impact pilot programma Versterken Sociale Veerkracht Noord-Brabant 2017-2018*.

De bovenstaande documenten worden betrokken bij deze evaluatie.

Resultaat en verwachte eindproduct

Het eindproduct van de evaluatie is een beknopt adviesrapport dat bestaat uit drie delen:

- Overzicht van resultaten tot nu toe;
- Bundeling van ervaringen en lessen;
- Vooruitblik op de komende periode.

Bij de opstelling van het adviesrapport betreft het onderzoeksbureau enkele onafhankelijke experts die kennis en ervaring hebben met het versterken van sociale veerkracht. Zij reflecteren op de bevindingen van het onderzoeksbureau. De reflectie maakt deel uit van het definitieve adviesrapport.

Procesbeschrijving en planning

PS worden via een Statenmededeling op de hoogte gebracht van dit onderzoeksplan. Vervolgens wordt de evaluatie uitgevoerd door een deskundig adviesbureau in de periode juli tot en met december 2018. Het onderzoeksrapport wordt na behandeling door GS aangeboden aan PS en de Zuidelijke Rekenkamer.